12

DISPUTATIO MEDICA
DE

ANIMA, CAUSA MORBORUM PROXIMA,

Qvam,
ARCHIATRO SUMMO ANNUENTE AUTHORITATE & INDULTU
ILLUSTRIS AC GRATIOSISSIMI SENATUS ASCLEPIADEI, IN FLORENTISSIMO PARITER AC ANTIQVISSIMO, QVOD AD HIERAM EST LYCEO
SUB PRÆSIDIO
VIRI NOBILISSIMI, EXCELLENTISSIMI atq; EXPERIENTISSIMI

DN. LUDOVICI FRIDERICI JACOBI,

Med. Doct. Sereniſſimi Principis FRIDERICI Saxo-Gothani Medici Ordinarii, Prof. Chym. Publ: Practici Erfurt. celeberrimi & famigeratiſſimi
Publicæ Philiatrorum diſquiſitioni ſubmittit,
AUTHOR & RESPONDENS
GEORGIUS ADAMUS Logau /
LESNA-POLONUS.
Ad Diem 27. Junii (7.) Julij Anno M. DC. XCI.
In AUDITORIO Majori Superiori Horis conſvetis.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS.

I. N. J.

PRÆFATIO.

QVantum Juriſperito prodeſt divinarum noſſe vim legum: Tantùm ſanè imò plus nocebit Medico, ignorare veram cujusqve Morbi cauſam proximam: Non dicam, qvod in mediis eligendis ad hoſtem morboſum profligandum ſæpiſſimè aberrare, verùm raro aut nunquam finem ſuum impetrare feliciter poterit, niſi hâc inſtructus probè ſcientiâ.

Cum igitur tantùm valeat in Arte Medicâ cuiq;

Morbo ſuam aſſignare poſſe cauſam proximam, non invidebis B. Lector, qvod hoc argumentum pertractare hâc in diſſertatione ſuſceperim; multùm enim in hoc erraſſe hactenus Medicos, quò certius, eò magis dolendum eſt, Neminem hucusq; ferè exſtitiſse, qui inveſtigandâ hâc in re, Medicinæ noſtræ haud inutili, majoris ſanè momenti, deſudare voluerit. Excuſabis proinde conamina noſtra, opusqve impar humeris noſtris, non ex temerario qvodam auſu, verùm juſſu ſvaſuqve PATRONI magni ad urnam usqve colendi, impoſitum, cui reluctari ut difficile, ſic impium fuiſſet. Si igitur non dedignatus fueris, celeri has pagellas percurrere oculo, in iisque nonnulla offenderis, qvæ ab antiquorum ſententiâ, aut aliorum Auctoritate recedere videbuntur, ex humanitate tuâ mitiùs judicans, nobis facilè largieris; LIBERUM ESSE UNICUIq; PHILOSOPHARI. Delibare tamen ſaltem volui, ne obſtaret argumenti prolixitas, reiqve difficultas. Doctiores incitare volui, ut pergant in opere hoc proſeqvendo, animumqve meum diſcendi cupidum ulterius magis magisqve erudiant. Tu verò Lector Benevole

ſ

ſi humanus, in judicio de his pagellis ferendo, limites humanitatis non transgreſſurus es, ſi ſuperciliosſus & Zoilus, eadem fata, qvæ aliorum magnorum Ingeniorum ſcripta experiuntur, expectant. Vale!

PROŒMIUM.

EXHIBENS ONOMATOLOGIAM.

UT ordine procedamus obſervamus (1.) ὀνοματολογίαν (2.) πραγματολογίαν, illam qvæ Nominis definitionem, hæc qvæ rei Eſſentiam declarat, qvemadmodum accuratiores Philoſophi haud absqve fructu docent. Neqve enim res in diſputationem veniunt, niſi per notiones; Ut ergò omnis diſſertatio eò felicius abſolvatur, anteqvam rei natura explicetur, ratio prius danda eſt nominis impoſiti, ſecundum originem, ſynonymiam, variumqve ſignificandi modum, idqve propterea, qvod homonymia potis eſt, totum alicujus rei ſenſum planè invertere, unde natus etiam Logicorum de Homonymia veriſſimus Canon:

Errorum genetrix eſt Æqvivocatio ſemper.

Verùm etiam Lectoris animum à vero judicandi tramite deflectit in erroneum, ut nonnunqvam mentem Authoris vix, imò prorſus non aſſeqvi liceat. Sunt enim

Nomina nihil aliud, qvam involucra quibus res conteguntur, qvæ niſi his nudatæ omnem conſpectum fugiunt. Philoſophorum igitur legibus obſeqvioſus ut ſim, methodo hactenus ab omnibus obſervatæ inſiſtens anteqvam rem aggrediar, de Nomine prius ſollicitus ero.

Th. II.

Anima, ſi inventionem ſpectes, vox latina eſt, ſi derivationem primitiva, nulli enim vocabulo incunabula ſua debet, niſi reluctantem ſeqvi malueris Ciceronem, *Tuſc. 1. c. 8.* ab Animo illam deducentem, eodem ferè modo uti Domina à Dominus, Hera ab Herus, ſic animam ab animo deſcenderc probare conatur, qvò autem ſucceſſu id tentet, bonone an malo? ulteriori Philologorum curæ ſubmittimus; hoc tamen aſſerimus, eam dictam, qvod Corpus noſtrum Naturâ ſuâ torpidum moveat, idqve animet.

Th. III.

HOMONYMIAM qvod attinet, primariò:

I. Spiritum, ſæpius halitum & flatum ſignificat.
II. Sumitur pro aere, unde Virgil. Ecl. VI.

Ille canebat uti magnum per inane coacta
Semina, Terrarumq; Animæq; marisq; fuiſſent,
Et liquidi ſimul Ignis.

III. Pr

III. Pro ipsâ vitâ, unde Timoclis
Τα'ργυριόν ἐςι αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Argentum ſanguis eſt & Anima mortalibus.

IV. Rhetoricè nonnunqvam pro toto Homine vid. Tacit. l. hiſtor. c.32. *Vos autem Treveri & cæteræ ſervientium Animæ.*

V. Nobis h. l. ſumitur pro Rectore noſtri Corporis, principio interno motivo, omniumq; actionum causâ proximâ.

TH. IV.

Synonymiam ſi deſideres, ſpectant huc Auctorum variæ denominationes: Sic Platoni audit Ignis. Ariſtoteli Calor naturalis. Hippocrat. impetum faciens. Helmont. Archæus. Aliis calidum innatum. Græc. ψυχὴ Germ. Die Seele.

Πραγματολογία.
Seu

TRACTATIO IPSA.

TH. I.

EVolutâ nominis ratione, ad rem ipſam accedimus: priusqvam autem cauſam morborum proximam exponamus, neceſſe omninò eſt, de ſanitate quædam præmittere; qvâ enim benè cognitâ, facilè ipſa qvoqve MorbiNatura, ejusq; cauſa proxima ſuâpte ſpontè ſe manifeſta-

feſtabunt: Contrariam qvamvis Morbus ſanitatis habeat rationem utriusqve tamen idem eſt principium, formalitas autem diverſa; id qvod inferius patebit. *Inſuper Contrariorum eadem eſt ratio, eaq́ juxta ſe poſita magis elucefcunt*, teſte Philoſopho: Jure meritò igitur in Sanitatem ejusqve cauſam proximam primò inqvirimus, idqve (1.) à prioritate Naturæ, qvod ex deſcriptione ſanitatis perſpicuum reddetur, (2.) dignitatis, utpote qvæ perfectionem aliqvam dicit, Morbus verò imperfectionem.

TH. II.

Notandum autem eſt omne Corpus Phyſicum duplex agnoſcere principium, unum ſc. materiale, alterum formale, hoc qvod agit, illud qvod patitur, *vid. Scalig. Exercitat. 307. §. 29 Materia eſt apta perfici. Forma actus perficere aptus*: Unde apud Phyſicos qvoqve hæc diſtinctio natales ſuos habet, qvando principium aliud dicunt eſſe activum, aliud paſſivum, *vid. Stierius Tab. 2. Cap. 1. pag. 2.*

TH. III.

Poſſet qvis theſin antecedentem aliasqve plures conſeqventes tanqvam inutiles & ſuperfluas rejicere, idqve ferè ex eâ ratione, qvod noſtra mens non fuerit hic Syſtema Phyſicum congerere, quò potisſimùm principiorum corporis naturalis tractatio pertineat; Verùm cauſam morborum proximam tradere, Nosqve de non benè obſervatâ methodo in conſcribenda hac noſtra diſ-

ſerta

ertatione accuſare. Huic omninò reſpondendum cen-
emus, Doctrinam de principiis Corporum naturalium Eſ-
entialibus tum qvoad numerum, tum qvoad Naturam
uam, hic propterea adjectam eſſe, quia Animam, qvam
nicè cauſam morborum proximam agnoſcimus, aliquod
n nobis principium conſtituere, affirmamus, unde dicen-
um neceſſariò prius fuit, qvid principium ſit, ac qvotu-
lex, & qvomodo prædicatum hoc Animæ noſtræ com-
etat.

Th. IV.

Numerum hunc principiorum binarium ad corpus na-
urale conſtituendum ſufficere, nec plura nec pauciora ad-
nittenda eſſe, probamus ex ipſis principiorum conditioni-
us qvas Philoſophus declarat, *1. Phyſicor. c. 6. t. 42. quod ex
pſis omnia ſint:* Unde privationem à principiis Corporis
aturalis excludimus, cum illa ad Corpus naturale, ne-
ve ut materia neqve ut Forma ſe habeat, multò minùs
x illa aliqvid efficiatur. *Quicquid igitur non omnia
rincipii requiſita habet, id ipſum non eſt principium Cor-
oris naturalis: Atqui Privatio non omnia principii requi-
ita habet, Ergò Privatio non eſt principium corporis natu-
alis.* Majoris ratio deſumpta eſt, tum à reqviſitis prin-
ipiorum, *datis à Philoſoph. l. citat.* tum ab ipſa principii
efinitione, qvod ſcilicet eſt id, ex quo aliqvid fit. Minor
robatione haud indiget, qvippe ſatis evidens eſt, ex pri-
atione nihil effici. Et qvamvis utut malè diſtingvant,
nter principia Corporis naturalis, qvatenus eſt in fieri,

& in facto eſſe, nihil tamen exinde concludunt, multò minus ipsâ numerum ſuum principiorum ternarium ſtabilire qveunt. Corporis enim naturalis in fieri conſiderare principia, nihil aliud eſt, qvam conſiderare principia ſeparata, diſtincta adhuc, unionem tamen expetentia, qvæ unio deinde horum duorum principiorum, unâ voce exprimitur, ſcilicet Compoſitum, qvod non ingreditur ipsa privatio; unde etiam nomen principii reſpuit; benè tamen & rectiùs conceditur, illam ſe habere reſpectu principiorum, ut modum, per qvem binarius hicce principiorum numerus ad unionem promovetur, ſicqve unum poſtea efficit Compoſitum. In facto eſſe autem conſiderare corporis naturalis principia nihil aliud implicat, nilqve aliud dicit, qvam inſtituere analyſin, & diſſolvere iterum hæc principia unita mentaliter tamen, conſiderantur enim tum non concretivè, ſeu ut unum compoſitum, ſed abſtractivè & ſeparatim, ceu principia ex quibus compoſitum illud conflatum eſt, unde manifeſtò apparet qvod omne principium Compoſiti Eſſentiam ingredi debeat, unde: *Quicquid non ingreditur Naturam & Eſſentiam Compoſiti (Corporis naturalis) illud etiam non eſt principium illius Compoſiti: (ſeu Corporis naturalis) Atqui Privatio non ingreditur naturam & Eſſentiam Compoſiti (Corporis naturalis) Ergò etiam privatio non eſt principium Compoſiti (Corporis naturalis.)* Major ex jam dictis ſatis perſpicua evadit. Minor conceditur, *vid. Stierius ſupra citat.* Cadit itaqve & diſtinctio illa principiorum qvâ aliud dicunt eſſe principium conſtitutivum, aliud transmutativum.

T

TH. V.

Duo hæc principia prout variè ſpecificata ſunt, materia ſc. aliter atqve aliter figurata; Forma verò diverſum (ratione ſubjectorum) Chaos ideale ſeu exemplar in ſe continens, ſecundum quod omnes functiones ſuas dirigit, Actionesqve perficit, juſſu divini Numinis per omnipotens verbum FIAT, varias qvoqve Corporum naturalium ſpecies conſtituunt; Unde veterum tot intricatæ & variæ de Corporibus phyſicis ſententiæ, diſtinctiones inutiles, imò Errores & figmenta innumera. Concludebant enim, quia principium Corporum motivum internum ob aliter à Creatore ſapientisſimo formata inſtrumenta, alios producit effectus, quod neceſſariò diverſorum Corporum non una qvoad Eſſentiam forma ſit, ſed multiplex; qvæ argumentandi ratio fœcunda multæ prolis Mater exſtitit, ex qvâ prodiere tot novæ ſubſtantiæ, & Animæ facultates: Uti ſunt, vegetativa in plantis, ſenſitiva in brutis, Rationalis in Homine, cui iterum alias minores adjunxerunt, facultates operatrices qvas dicunt, v. g. Nutritivam, πλαςικὴν, Locomotivam &c.

TH. VI.

Hæc omnia prout nullum in re fundamentum habent, id qvod facili negotio demonſtrari poteſt, ita omnis difficultas tàm in Arte noſtrâ divinâ, qvàm etiam ſcientia naturali exinde originem ſuam trahit, ut vix Argos qvidam ex his tricis ſe explicare qveat, veritatemqve eruere, qvæ tanqvam in profundisſimo Democriti puteo,

his immerſa lucem hactenus effugit. Qvâ ratione autem Anima in omnibus Corporibus una tam diverſos effectu producat, paulò poſt declarabitur, ubi ad actiones Anim perventuri. Hoc loco ſaltem id monebimus: Si Animæ vegetativa & ſenſitiva, ſunt Facultates Animæ rationalis qvæ in ordine ad has duas facultates ſe habet ut princip um & cauſa, ſequitur Animam hanc rationalem & i Brutis præſupponendam, qvinimò & plantis, cum effectu de ſuâ teſtetur cauſa; ſiqvidem ubi effectus manifeſtatu ibidem neceſſariò & cauſa latebit, qvod autem juxta ho rum Auctorum ſententiam abſurdum, quippe Nemo eo rum Animalibus Brutis rationem tribuit; Igitur Anima vegetativa & ſenſitiva non erunt facultates Animæ ra tionalis.

Th. VII.

Ex dictis his fluit, Animam rationalem vulgò tale non eſſe principium vitæ, neqve cauſam Morborum pr ximam, (1) ipſa enim nihil aliud eſt, qvam determina & ſpecifica ratio (*quam ideam connatam, contentam Chao ideali, in prima Creatione à Creatore ſapientisſimo n bis indito dicimus*) ſecundum qvam principium noſtru vitale actiones ſuas in intelligendo inſtituit. Si plac Veterum loqvendi formulas retinere, hanc actionem nimæ rectè dixerimus, facultatem Animæ intelligend ex qvo ſatis dilucidè apparet, qvâ ratione Anima rati nalis communiter ſic dicta non posſit eſſe principiu vitalitatis, cum rationabilitas non ſit ipſa Anima, ſed eſ

ctus Animæ, ex actione ſecundum hanc ideam naturalem, profluens.

Th. IIX.

Denegatâ tali ideâ ſpecificatâ animalibus brutis, actionem qvoqve hujusmodi in illis deſiderare ſi qvis auderet, ut vanum ejus foret deſiderium, ſic fruſtra effectum ſimilem ab illis expectabit. Qvod autem Animâ eadem qvoad Eſſentiam, diversâ qvoad determinationem nobiscum gaudeant, extra omne dubium eſt. *vid. Riverius, Inſtitut. Medicar. l. 1. c. 2. p. 17.* Exercent enim omnes actiones (liceat nobis cum Veteribus loqui) tum naturales, tum animales: Nutriuntur, creſcunt, ſentiunt, conſervantqve ſpeciem propagando Individua. Motus & interni & externi in iis deprehenduntur: Erit igitur & idem principium in illis motivum, qvod actiones ſuas, ſecundum præſcriptum tamen à Deo in primâ Creatione exemplar peragit.

Th. IX.

Hoc principium motivum, non erit Anima rationalis, qvæ non eſt causa vitæ (2.) quod hæc ipſa animalibus brutis denegetur, qvibus tamen vitam concedimus: Si verò Anima ſic dicta rationalis, foret principium vitæ, ſeqveretur aut ſolum hominem vivere, & præter Eum nullum Ens vitâ pollere, aut reliqva Corpora viventia hâc animâ rationali eſſe prædita, utrumqve qvod abſurdum.

TH. X.

Vitæ in præcedenti theſi mentionem fecimus; in hâc igitur explicandum veniet, qvid per vitam intelligamus, & qvâ ratione concludere qveamus, OMNE CORPUS PHYSICUM VIVERE. *Helmont. de vitâ pag. m. 691.* Vitæ hanc nobis definitionem ſuppeditat; qvod ſit lumen & initium, qvo res agit, qvod agere juſſa eſt. Ingenioſiſſimus Wirdig / in ſuâ Medicinâ Spirituum. *cap. XVII. de vita pag. m. 71.* Vitam conſiſtere affirmat in radiatione Spirituum, unde qvamdiu lumine radiant, animal vivere, qvam primum ceſſat radiatio, ceſſare vitam aſſerit. Magis arridet vitæ deſcriptio, qvam dedit Clariſſimus Ettmüllerus in ſuâ Phyſiolog. Medic. theſ. 1. ubi inqvit: Vitam conſiſtere in operationibus & motu, qvas operationes & motus qvamdiu Anima perficit, vivere dicimur.

TH. XI.

Cavendum autem eſt, ne terminum vitæ accipiamus, tanqvam ſubſtantiam ab Anima diſtinctam, & reale qvod in Corpore phyſico, ſiqvidem periphraſticè ſaltem denominatio hæc actionibus Animæ competit, qvas dum in Corpore peragi ſentimus, vitam ei adhuc ineſſe colligimus: *Fernel. l. 5. p. 63.* Unde meritò rejiciendam cenſet Veterum ſententiam Ettmüllerus, quando vitam in calido conſiſtere ſtatuunt, qvod apertè falſum, cum in piſcibus & aliis aqvatilibus, nullus calor, neqve per tactum, neqve per thermometra, ſeu inſtrumenta calorem & frigora dimetientia, inveniri poſſit. *vid. Ettmüllerus Inſtitut. th. 10 & qu*

& quæ contra Calorem nativum & humidum radicale diſputat Helmont. in Tractat. humidum radicale.

TH. XII.

Diximus hactenus; Animam omnis Motus omnium Actionum unicè eſſe Cauſam proximam, & principium motivum: Materiam verò Naturâ minus aptam eſſe ad agendum, propterea in Corporibus phyſicis merè paſſivam eſſe, prout teſtatur *Riverius, Inſt. Medic. l.* 1. *ſect. 4. cap. 2 p. m.* 16. ubi expresſis verbis fatetur; *At omnis actio per Spiritus exercetur, uti Galenus multis in locis* affirmat. Ulterius jam concludimus: Omne Corpus Phyſicum ex principio hoc materiali & formali conflatum eſſe, formae autem principium omnes ſuas actiones inſtituere ſecundum chaos ideale (ſeu exemplar) ad quod Anima in agendo reſpiciat, unde in individuis ejusdem ſpeciei naturaliter eædem Actiones obſervantur.

TH. XIII.

Præſuppoſito in theſi antecedenti, omne Corpus naturale conſtare ex materia & formâ. Qvæſtio non levis certè momenti à Curioſis hic moveri poteſt, Num ſcilicet Vita & in lapides, plantas, brevius, in quodcunque Corpus phyſicum cadat? Affirmantis ratio ab ipſa vitæ definitione, confirmatur. Si igitur ex Helmontianâ hoc asſertum probare annitimur vitæ definitione, facilis erit Reſponſio. Siquidem, quicquid in ſe continet Lumen, quo agit, id quod agere juſſum eſt, illud rectè dicitur vivere,

Atqui

Atqui Lapides, Plantæ &c. in ſe continent lumen, qvo agunt id, quod agere juſſa ſunt, Ergo Lapides & plantæ rectè dicuntur vivere. Major probatur ſequentem in modum; Cui competit definitio vitæ, ei & definitum, Vita ſcilicet, competit, Atqvi lapidibus, plantis &c. competit definitio vitæ, Ergò lapidibus, plantis &c. & definitum, Vita ſcilicet competit. Minor probatione non indiget, quia ſenſu dignoſci poteſt: Cernimus enim Lapides, plantas, non ſolummodo creſcere, verùm etiam ſeneſcere, ſuumqve terminum vitæ habere. Ex noſtrâ à B. Fttmüllero petitâ definitione, ſi, vitam Corporibus naturalibus ineſſe defendere conamur, facillimo argumentum necti poterit negotio. In quocunque corpore operationes & motus perficiuntur ab Anima, illud corpus rectè dicitur vivere, Atqui in omni Corpore phyſico operationes & motus perficiuntur ab Animâ, Ergò omne Corpus phyſicum dicitur vivere. Totum argumentum per ſe clarum eſt, propterea non indiget ulteriori probatione. Hoc tamen adjiciendum eſt, ſtudio nos in propoſitione majori addidiſſe ab Anima, ut omnem homonomyam ſimul removeamus, utpote in Corpore artificiali etiam perficiuntur operationes & motùs, verùm non à formâ, ſeu principio interno, potius Motore externo, qvam differentiam probè annotavit ſæpè laudatus Ettmüllerus in ſua *Phyſiolog. medic. th. 1.* Benè igitur & perqvam doctè doctisſimus Wirdig concludit, Aerem ægrotare, cui ſententiæ & Nos ſubſcribimus, dicentes: Non ſolùm Aerem, verùm omne Corpus naturale ſeu phyſicum, *creſcere, ſeneſcere ſanum eſſe, & ægrotare.*

Th. XIV

Th. XIV.

Satis hucusqve expoſitum eſt, Animam rationalem non eſſe principium Vitæ, ex adductis Negationis noſtræ fundamentis validisſimis. Jam probandum Nobis incumbit, quale Ergò ſtatuendum in Corporibus naturalibus principium, & ſub quo Nomine illud apprehendendum.

Th. XV.

Exiſtere in nobis Spiritum, qui Rector Corporis noſtri, Cauſa Actionum in nobis tum naturalium tum præternaturalium exiſtit, cujus ope Machina naturalis ad nutum quoque movetur, fabricata ad varias obeundas functiones, qui dubitat, negat ſe moveri, ſentire, imô vivere. Nullum enim Corpus per ſe actuari poteſt, niſi accedat principium aliquod movens, ſive illud ſit internum, ſive ſit externum, uti in machinis artificialibus apparet.

Th. XVI.

Hoc principium motivum internum, (Spiritum nunc in nobis exiſtentem) dicim⁹ Animam, quam omnibus Corporibus naturalibus à Deo in prima Creatione inditam affirmamus, in uno tamen ad majora determinatam quam altero, pro cauſa ſcilicet finali, ad qvam ſapientisſimus Rerum Conditor cuncta producenda menſuravit. Hæc verò cum nobis incognita ſit, (quippe ſoli DEO rerum fines perſpecti ſunt) exinde etiam ſcientia noſtra in naturalibus, mutila, obſcura & inadæquata eſt.

TH. XVII.

Animam hanc, ſi cui placet Spiritum vocare inſitum, à vero non aberrabit, quippe deſcribimus eam quod ſit: *Subſtantia Spirituoſa, ſimplex, luminoſa, in primâ Creatione à Sapientisſimo rerum Naturalium Architecto Corporibus inſita, ad varias, ſecundum Chaos ideale, (ſeu exemplar) tempus & menſuram, per certa Organa, pro fine à ſummo Rerum Conditore intento, actiones obeundas.*

TH. XIVIII.

Animam inſuper divinæ Naturæ pertinaciter nonnulli affirmant, juxta Poetam:

Igneus illis vigor & cœleſtis origo.

Alii ex elementis productam judicant. Verùm divinæ eam Naturæ non eſſe, evincit ejus, (ſolo excepto Homine) in Corporibus naturalibus interitus, non enim quia eſt Creatura, qvæ omnis finita, ſuâ Natura immortalis eſt Anima ſed mortalis & corruptibilis: cœleſtem tamen & divinam eam nominari poſſe quoad originem & cauſam Creatricem ſeu efficientem lubenter concedimus, & ſic omnia quæ modo cunque creata ſunt, cœleſtia & divina vocantur, à Deo enim omnis in eſſe dependet Creatura. In Homine tamen Anima immortalis facta eſt propter determinationem, ex ſolâ Divini Numinis voluntate, unde etiam Homo conditus ad imaginem Dei legitur. Geneſ. 1.

TH. XIX.

Anima, prout variis Corporibus, diverſis organ

prǽditis, inſita exiſtit, (in quovis autem Corpore aliud chaos ideale reperit) diverſas quoque functiones perfi-
„ cit, quas operationes & motus qvam diu peragit, Cor-
„ pus vivere dicitur. Simul verò atqve eædem ceſſant
„ mortuum vocatur, quod ſi perversè & vitiosè, corpo-
„ ra ægrotant.

Th. XX.

Chaos illud ideale inCorporibus contentum,loco regulæ eſt Animæ noſtræ, ſecundum qvam omnes actiones ſuas dirigit. Quid autem ideæ illæ ſint, difficilis eſt disqviſitio, à priori enim non ſunt cognitæ, niſi lucem cum aliis eas nuncupare velimus: Earundem tamen origo eſt à prima Creatione, ubi Deus per omnipotens ſuum verbum Fiat cuivis ſpeciei diverſas impresſit ideas, ſecundum quasSpiritus unicus in diverſis partibus tam ordinatè tamque diſtinctè actiones ſuas inſtituit, qvas nunqvam mutat, niſi interveniente aliâ peregrinâ Ideâ. Ideæ autem hæ cuivis Corpori propriæ, conſtituunt in relatione Corporis ad alia corpora differentiam ſpecificam, unde tot diverſæ ſpecies in Natura reperiuntur, ob ſolùm diverſum Chaos ideale, quod ſibi impreſſum tenent, quodque in operando dirigit Architectum cujuslibet Corporis naturalis, ut ſibi exſtruat conveniens domicilium & congruentia inſtrumenta, quibus mediantibus actiones ſuas poſtmodum exercere posſit. De ideis qui plura legere deſiderat, conſulat Platon. Helmont. & Marc. Marci à Chron-Land/ qui ipſi ſufficienter reſpondebunt.

Th. XXI.

Qvam diu igitur Anima in exercendo Motus & operationes, ſeminales evolvit ideas, tamdiu in Corpore Sanitas obſervatur, & ſubjectum naturaliter ſe habere dicitur, niſi *manifeſta Organi cujusdam adſit depravatio, quæ quoque in cauſa occaſionali eſſe poteſt, quo minus Spiritus officio ſuo ritè fungatur.*

Th. XXII.

Ex his elucet differentia inter ſanitatem & vitam. Hæc enim in illis ſubjectis adeſt, in quo actiones perficiuntur, ſive benè ſive perversè, unde etiam ægroti vivunt. Illa autem ubi motus fiunt ſecundum ideas ſeminales ſeu connatas, à quibus Corpus benè vivere, & ſanum prædicatur. Actiones igitur Animæ in Corpore Vitam, bonæ verò, qvæ dicuntur naturales, ſanitatem, vitioſæ morbum conſtituunt.

Th. XXIII.

Sanitas eſt Ens complexum, quia non in una ſed multis Animæ Actionibus conſiſtit, proinde ex Numero eorum eſt, quæ definiri nequeunt; delineatur tamen ſequentem in modum. Eſt Actio Animæ ſecundum ſyſtema idearum naturale, per inſtrumenta integra in corpore manifeſtata.

Th. XXIV.

Genus ſeu rationem formalem dicimus eſſe, Actionem

nem Animæ ſecundum ſyſtema idearum naturale, contra alios, qui ſanitatem per potentiam definiunt, motos authoritate Galeni. *l. de different. morb. c. 2.* ubi ait: Sanum eſſe non eſt operari, ſeu agere, ſed poſſe agere: rationem qvoqve addunt, quod alias dormientes aliove modo in quibusdam Actionibus naturalibus feriantes ſani non eſſent. Quod ad Authoritatem Galeni, ſciendum, eam in tantum valere, in quantum cum Veritate convenit. In Medicina enim argumenta ab Authoritate deſumpta minus attenduntur, niſi Experientiam ſimul habeant annexam: duo duntaxat crura, quibus ceu fulcris innititur, Ars habet Medica, alterum Experientiam Rationem alterum, tertium non agnoſcit. Rationem verò adductam Auctor contra ſeipſum poſuit, quippe & ſomnus naturalis eſt Animæ functio, quæ ſi non ritè peragitur, indicium eſt Corpus langveſcere. Inſuper Natura amans eſt ordinis, unde non omnes ideæ ſimul evolvuntur, ſed ſucceſſivè, propterea etiam Animam in Corporibus ſecundum tempus & menſuram agere diximus.

TH. XXV.

Notandum autem quod, ſi ſanitas conſiſtit in potentia ad agendum, etiam ægrotos eſſe ſanos, quod tamen abſurdum, cum in his non negetur talis potentia, quæ enim ſi non adeſſet, nunquam reſtitutio Sanitatis ulla in illis ſperanda foret.

TH. XXVI.

Addidi in definitione, per inſtrumenta integra in

 Cor-

Corpore manifeſtata. Anima enim non immediatè agit, ſed mediatè, mediantibus ſc. organis, quæ ſi non habeant ſe naturaliter, Actiones Animæ impediunt, eamq; determinant, ut præternaturaliter agat, unde MORBUS.

TH. XXVII.

Contrariam Sanitatis Morbum habere rationem, ſupra docuimus, propterea ejus hanc damus deſcriptionem: Morbus eſt Actio Animæ ſecundum ideam præternaturalem, eamqve aut hæreditariam, imaginativam, aut aliam qvamcunqve peregrinam, organorum vitio manifeſtata, ad interitum totius Compoſiti excuſa.

TH. XXVIII.

Ex qvibus ſtatim annotamus, ſecundum hanc variam idearum ſpeciem, ad contrarias Actiones Animam determinari, propter ſeminalium idearum obliterationem. Hinc morbi qvatenus pro cauſa habent Animam perverſe agentem, dicuntur Archeales, qui prout vel à Patre & Anteceſſoribus nobis communicantur, vel ab ipſo Spiritu fabricantur, duplices ſunt: Hæreditarii & acquiſiti.

TH. XXIX.

Ut autem perſpicui ſimus res ab initio deducenda videtur, à prima ſc. Creatione; Non enim Morbus & Mors

Mors à Deo creabantur, niſi permiſſivè, uti Helmont. annotat. Anima ſiquidem noſtra ab initio Sancta, pura, absqve omni labe erat; nullis peregrinis & infeſtis ideis obnoxia. Poſtqvam autem Peccator legem transgrediendo violaſſet, Animam omnibus periculis ſpontè ſubjecit, & qvibusvis ideis nocivis expoſuit; qvæ commiſſo primo peccato, ſtatim maledictionis vim in ſe ſentiens, exhorruit, unde prima Terroris & Timoris in Adamo origo.

TH. XXX.

Hæc Terroris idea ut peregrina ſic noxia valdè, ſeminalis in Adamo facta, per generationem omnibus mortalibus communicata, naturalis qvoqve & fixa in nobis fit, quæ tamen citius non evolvitur ac idea huic ſimilis ab extra advenit, quæ Animam determinat ad contrariè agendum, unde quemadmodum naturaliter, Anima ſui domicilii integritatem & conſervationem intendit, ſic præternaturaliter mota illud deſtruit.

TH. XXXI.

Ideæ hæ prout vario modo in nos transplantari qveunt, ita diverſas morborum ſpecies procreant. Sic aliæ in Chao ideali Parentum & Anteceſſorum concentratæ, multiplicatæ in poſteris hæreditarios morbos cudunt, ſpecialiori tamen ſignificatu & ſtrictiori qvam Mors & Morbus ab Adamo in nos derivati dicuntur.

TH.

Th. XXXII.

Aliæ ab ipſa Anima fiunt, prout materiale ſc. objectum pro idea ſua naturali nobis tamen infeſtâ, Spiritum noſtrum determinat, ut inde ſimilem ſibi generet, ſecundum qvam omnes Actiones ſuas exercet, unde Morbi acquiſiti. Sic e.g. Canis rabidus, qui ideam furibundam in ſe habet, morſu ſuo hominem, ideam ſuam ipſi communicans, ſimiliter reddit rabidum, ut non tantum in Canem ſe mutatum exiſtimet, verùm omnes Canum Actiones imitetur, ſed præterea in Urina talium ægrotorum Catulorum ſimulacra appareant, propter ideas ſcilicet Canis ſeminales in ſaliva ejus ſigillatas & per morſum in Corpus humanum traductas, quæ ideæ confuſæ in Corpore ſuo tempore evolutæ Archeum ſeu Spiritum inſitum adeò determinant, ut homines tantum non in Canes mutati appareant, prætereaq; Canum Corpuſcula ſecundum ideas iſtas in lotio formentur, hucusqve Ettmüllerus.

Th. XXXIII.

Ideæ hæ quocunque modo in Nobis genitæ, quò magis fixantur atqve concentrantur, eò magis pernitioſæ ſunt, & morbum ferè incurabilem reddunt, donec tandem, obliteratis omnibus naturalibus ideis, qvæ facilè ab Anima, peregrinam in operando ideam evolventem, negliguntur, ceſſatio omnium in Corpore actionum naturalium contingat, & Mors eveniat.

Th. XXXIV.

TH. XXXIV.

Ideæ variæ & multiplices ſunt: Sic dantur ideæ Furoris, metus, gaudii, Horroris, unde variæ Morborum ſpecies emergunt, quas tamen hic explicare noſtri non eſt inſtituti, ſpectant enim hæc ad Pathologiam, ubi de Morbis eorum differentiis & ſignis tum Diagnoſticis tum Prognoſticis agitur. Hoc tamen adjiciendum adhuc eſt, differentiam Morborum non ab ideis pendere, verùm ab Actionibus Animæ ſecundum has ideas deſumendam eſſe. Sufficiet igitur paucis his pagellis, quibus prolixiores eſſe non convenit tradidiſſe rationem, quare Anima à nobis Cauſa, tum Sanitatis tum Morborum habeatur proxima. Reſtant equidem nonnullæ etiam qvæſtiones curioſæ, ex præſuppoſitis hiſcepromanantes, qvas tamen hic addere, Exercitium hoc extemporaneum properante Calamo conſcriptum, prohibet, Eas tamen commodiori occaſione promptè Nos communicaturos, ſpondemus.

DEO LAUS HONOR & GLORIA.

PRÆNOBILIS ac CLARISSIME

DN. RESPONDENS.

MEdicinam commodè lapidem dici poſſe, quem neque inconcuſſum omittere, ſed perpetuo moliri decet, quo vaſtum hoc opus, durum intellectu, facilius, levius detur, occluſa interiora magis pateſiant, & veritas principiorum indies magis magisq́; reſplendeſcat hactenus obvoluta: Mihi quidam & Sanioribus plerisq́; videtur. Qvid, quæſo Medico leviter tincto laudabilius eſſe poterit, quam ſi ſtatim veritatem, in puteo Democriti deliteſcentem, principiorum tam brevi temporis ſpatio propalare & recludere poſſet aliisq́; hunc degaſtandam offerre, quam multi non niſi ſummis cum laboribus, multis lucubrationibus graviq́; & continuo molimine, hujusq́; Lapidis duriſſimi concusſione obtinere non potuerant? In hujus duritiem offendentes vitâ durabiliorem, intactum reliqvêre qvam plurimi, qvibus aliorum Cantilenam de viam à juſto tramite modulari magis placuit qvam ulterius moliri. Hanc quoq; duritiem reddidêre graviorem Authorum ſententiæ in diverſas partes diſtractæ, in qvibus alter alterius arguit veritatis inſcitiam ſibi ipſi ignaræ. Unde Tironi niſi Duce Achate vix hujus ingreſſus & egreſſus patuit, imò talis niſi Lynceus ab hujus duritiè ſe extricari & liberari vix potis ſine magno offendiculo fuit. Sed qvo durior hactenus fuit viſus, eoqve qve magis intactus & inconcuſſus habetur qvotidie moliendus, ut levior, Diaphanior multisq; ab involucris evolutus revelletur, qvo fructus de ſe promat laboribus exantlatis

digno

dignos. Qvod qvoq; à Te perpetratum ſentio Nobiliſſ. Dn. Logan/ *qvi* Specimine *hoc ingenio tuo non indigno, abunde patefacis, hucusq; te molitum eſſe hunc Lapidem ejusq; oſtendis celeberrimos fructus & qvidem tales, qvi qvoq; tuis humeris ferendo impares ab invidis videri poſſent. In qvo accurate depromis cauſam Sanitatis & Morborum proximam, in qva volvenda & evolvenda tanqvam graviſſimo molimine magni Viri jamdudum ferè fruſtra inſudarunt. Licet & tibi non in omnibus hæc appareat. Laudo interim conatum tuum, imô laudo te in hoc Lapide duro volvendo & arduo interritum. Anſam dabis aliis duntaxat qvamplurimis ulterius volvendi & ventilandi & à te, uti hactenus mecum diligenter, ita impoſterum feliciter uberiusqve ventilatum iri ſpero. Id qvod opto & à te deſidero, qvo brevi tempore fructus hujus Lapidis ſummi frequenter tacti & politi in curatione omnium morborum ſentias feliciſſimos. Sic brevi Tibi dabit Apollo noſter præmia digna labore. Vale.*

PRÆSES.

Τὴν ψυχὴν δύνειας τῶν νύσων αἴτιοι ἐίση
Τοὶ Θεὸ̓ς ἠδ᾽ ὀρθοὶ Αυτοσὶ Σδις σκόπον!
Cum jam Pœoniam ſcandis LOGANE Cathedram,
Gratulor hos auſus! Præmia Apollo dabit.

Hoc
Nobiliſſimo Dn. Reſpondenti, Amico æſtumatiſſimo feſtinans adpoſuit

G. H. H. E. SS. T. C.

D 2 Eſſe

Eſſe Facultatis cujus velit alter & alter,
Præ cæteris inſigniter
Auguſtum Docti nomen habere cupit.

Artibus ingenuis Sophicisq; vacaſſe juvabit,
Ne ſemidoctus audiat:
Et tumidus nimium qvi gerit hunc Titulum.

Hoc TIBI dum notum, calcaſti fana Stagiræ,
Junctis novem ſororibus,
Primaq; laus ſtudiis inde petita Tuis.

Injecit Medicina manum, LOGANE, novamq;
Induſtriæ dignisſimam
Materiem, famæ ſufficit illa Tuæ.

Heic Anima *offertur* morborum cauſa propinqva.
Res infreqvens & ponderis
Diſſeritur Sophicè, diſſeritur Medicè.

Hoſpitis hinc ſtudiumq; laudabitur altè
Et invidis furentibus,
Etſi Delator ſcripſerit in Patriam.

Rector omnipotens, qui nos regit atq; tuetur,
Porro ſecundet res Tuas!
Exoptata feras digna brabea! Vale.

Erudito Domino Reſpondenti, debitæ obſervantiæ ergo hæc adjicere voluerunt
Ejusdem

COMMENSALES.